

Kohti

lapsiystävällistä

maakuntaa

MUKANA
HALLITUKSEN
KÄRKIHANKKEESSA

Lapsuudessa luodaan edellytykset sille, että jokainen voi kasvaa täyteen potentiaaliinsa sekä yksilönä että yhteiskunnan jäsenenä. YK:n lapsen oikeuksien sopimus on maailmanlaajuisesti jaettu käsitys siitä, mitä lapsen hyvä elämä ja kasvu yhteiskunnan jäseneksi edellyttävät. Suomessa lapsen oikeuksien sopimus on voimassa lakina.

Jotta jokaisen lapsen oikeudet toteutuisivat, tarvitaan lainsäädännön lisäksi lapsiystävällistä hallintoa ja päätöksentekoa kaikilla hallinnon tasoilla: valtionhallinnossa, kunnissa ja tulevilla maakunnissa. Lapsiystävällisessä hallinnossa on pitkälti kyse hyvän hallinnon periaatteista ja tietoon perustuvasta päätöksenteosta. Maakunnissa sen avulla varmistetaan, että kuntien ja maakunnan toiminta edistävät johdonmukaisena kokonaisuutena lapsen oikeuksien toteutumista.

Kohti lapsiystävällistä maakuntaa: lapsenoikeusperustaisen hallinnon toimintatavat

Tämä ohje on tarkoitettu tuleville maakunnille. Ohjeeseen on koottu hallinnon ja päätöksenteon toimintatapoja, joiden avulla tulevat maakunnat voivat omissa toiminnassaan varmistaa YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen toteutumisen – ja lasten hyvän elämän.

Suomen UNICEF laatii ohjeesta laajemman version vuoden 2018 aikana. Ohjeeseen liitetään käytännön esimerkkejä lapsenoikeusperustaisen hallinnon toimintatavoista. Työ on osa lapsi ja perhepalvelujen muutosohjelmaa (LAPE).

Lasten ja
perheiden
yhtenvertaisuus

Koordinoitu,
johdonmukainen
suunnittelu ja
pätöksenteko

Lasten, nuorten
ja perheiden
osallisuus

Lapsiystävälliset
oikeusturvakeinot

Maakuntastrategia luo perustan

Ensimmäinen askel on lapsiystävällinen maakuntastrategia

- Hallintoa ja päätöksentekoa lapsia koskevissa asioissa ohjaa YK:n lapsen oikeuksien sopimus. Palveluiden suunnittelun, arvioinnin ja kehittämisen lähtökohtana on yhdenvertaisuuden toteutuminen. Päätösten valmistelussa arvioidaan vaikutuksia lasten ja perheiden hyvinvointiin.
- Strategiassa huomioidaan ja yhteensovitetaan maakunnan sote- ja kuntien sivistyspalvelut.
- Maakunta ja kunnat tarkastelevat lapsi- ja perhepalveluiden kustannuksia yhtenä kokonaisuutena. Tätä kutsutaan lapsibudjetoinniksi.
- Lapsenoikeusperustaiset toimintatavat sisältyvät palvelulupaukseen ja hankintasopimukseen niin, että ne velvoittavat kaikkia palveluntuottajia.
- Kansalaisjärjestöjen kanssa tehtävä yhteistyö lasten ja perheiden hyvinvoinnin ja oikeuksien edistämiseksi kirjataan strategiaan.

Jokaiselle lapselle, monimuotoisille perheille

- Maakunnassa kerätään tietoa alueen eri lapsiryhmien ja monimuotoisten perheiden elinolosuhteista.
- Lasten ja nuorten moninaisuus ja perheiden monimuotoisuus on palveluiden suunnittelun, arvioinnin ja kehittämisen lähtökohta.

Yhteiset tavoitteet, johdonmukaiset toimenpiteet

- Maakuntastrategian pohjalta laaditaan lapsenoikeusperustainen, sektorirajat ylittävä tavoite- ja toimenpideohjelma (voi sisältyä maakunnan hyvinvointiohjelmaan).
- Lapsivaikutusten arvioinnilla varmistetaan lapsen oikeuksien toteutuminen sekä se, että päätökset ja toimenpiteet ovat johdonmukaisesti strategian ja hyvinvointiohjelman tavoitteiden mukaisia.
- Lapsibudjetoinnilla varmistetaan, että resurssit käytetään oikeudenmukaisesti ja vaikuttavasti. Lapsibudjetoinnin ensimmäinen askel on kehittää ja ottaa käyttöön lapsilähtöinen budjettianalyysi.
- Lapsen oikeuksista tiedottamalla ja kouluttamalla varmistetaan, että luottamushenkilöt, viranhaltijat sekä lasten ja perheiden parissa toimivat ymmärtävät lapsen oikeuksiin liittyvät velvoitteet omassa tehtävässään.
- Lasten ja lapsiryhmien oikeuksien toteutumista koskevaa säännöllistä seurantatietoa hyödynnetään palveluiden arvioinnissa ja kehittämisessä.

Jokaisella lapsella on mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa

- Lasten ja nuorten osallisuutta tuetaan ja heitä kuullaan lapsia ja nuoria yleisesti koskevissa asioissa. Useita eri menetelmiä käyttämällä varmistetaan erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien lasten ja nuorten osallisuus ja kuulluksi tuleminen.
- Lasten ja nuorten osallisuutta tuetaan ja heitä kuullaan palveluiden käyttäjinä.

Lasten ja nuorten oikeusturvakeinot ovat saavutettavia ja tehokkaita

- Lapset tuntevat omat oikeutensa maakunnan järjestämistä vastuulla olevien palveluiden käyttäjinä.
- Lasten ja nuorten käytettävissä olevista oikeusturvakeinoista tiedotetaan heille ymmärrettävällä tavalla. Seurannalla varmistetaan, että lapset, nuoret ja perheet tietävät, mihin olla yhteydessä, jos kokevat oikeuksiaan loukatun.
- Varmistetaan esimerkiksi täydennyskoulutuksella, että potilas- ja sosiaaliasiamiehet tuntevat lapsen oikeudet ja osaavat ottaa ne työssään huomioon.